

English

Punjabi (Gurmukhi) ✓

ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੀਓ ਟਿੰਟੋ 46,000 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਚੱਟਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ।

ਗ੍ਰੇਗ ਬੋਰਸਮੈਨ ਦੁਆਰਾ

ਆਰ ਐਨ ਨਾਸ਼ਤਾ

ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਧਾਤਾਂ ਦਾ ਉਦਯੋਗ

ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ 5 ਜੂਨ 2020 ਸਵੇਰੇ 7:08 ਵਜੇ

2014 ਵਿੱਚ ਜੁਰਿਕਨ ਚੱਟਾਨ ਗੁਫਾ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਦੌਰਾਨ 40,000 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਰਾਣੇ ਮਨੁੱਖੀ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲੇ ਸਨ। (ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)

ਮਾਈਨਿੰਗ ਦਿੱਗਜ ਰੀਓ ਟਿੰਟੋ ਨੂੰ ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਪੱਛਮੀ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਪਿਲਬਾਰਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤਬਾਹ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ "ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਤਾ" ਵਾਲੀ ਸੀ।

ਇਹ ਗੁਫਾਵਾਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ 46,000 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਰੰਤਰ ਮਨੁੱਖੀ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ।

ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਰੀਓ ਟਿੰਟੋ ਅਤੇ ਪੁਟੂ ਕੁੰਤੀ ਕੁਰਮਾ ਅਤੇ ਪਿਨੀਕੁਰਾ (PKKP) ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ

ਮੁੱਖ ਨੁਕਤੇ:

- ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ "ਪਿਲਬਾਰਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਗੁਫਾ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ

ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਲਾਹ ਕਦੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਏਬੀਸੀ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ 2004 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਖੁਦਾਈ ਦਾ ਵੀ।

ਪੁਰਾਤੱਤਵ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਮਾਈਕਲ ਸਲੈਕ ਦੁਆਰਾ 2014 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਧਮਾਕੇ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਜੁਉਕਨ-2 (ਬ੍ਰੈਕ-21) ਗੁਫਾ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਦੁਰਲੱਭ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿਲਬਾਰਾ ਵਿੱਚ ਵਿਲੱਖਣ ਸੀ।

"ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ 40,000 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਇੱਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕ੍ਰਮ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਕਲਾਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦੀ ਉੱਚ ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ, ਦੁਰਲੱਭ ਭਰਪੂਰ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼, ਵਿਲੱਖਣ ਪੱਥਰ ਦੇ ਔਜ਼ਾਰ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਨੁੱਖੀ ਵਾਲ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਪਰਿਵਰਤਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਪਰਾਗ ਰਿਕਾਰਡ ਵਾਲੀ ਤਲਛਟ ਮੌਜੂਦ ਸੀ," ਡਾ. ਸਲੈਕ ਨੇ ਲਿਖਿਆ।

"ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਾਈਟ ਪਿਲਬਾਰਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪਹਿਲੂ ਹਨ ਅਤੇ ਡੀਐਨਏ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਰਾਹੀਂ ਇੰਨੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪਲਾਈਸਟੋਸੀਨ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਰਵਾਇਤੀ ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬੰਧ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।"

ਭੌਤਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪਹਿਲੂ ਹਨ।

- ਰੀਓ ਟਿੰਟੋ ਨੂੰ ਪਿਲਬਾਰਾ ਖਾਣਾਂ ਦੇ 15 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।
- ਰੀਓ ਟਿੰਟੋ ਦੁਆਰਾ ਫੰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ 2015 ਦੇ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਰਵਾਇਤੀ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਗੁਫਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਮਾਈਕਲ ਸਲੈਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰੀਓ ਟਿੰਟੋ ਦੁਆਰਾ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਉਡਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਗੋਰਜ 'ਤੇ ਹੋਰ ਖੁਦਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਬਾਕੀ ਸੀ। (ਏਬੀਸੀ ਪਿਲਬਾਰਾ: ਕੈਰਨ ਮਿਸ਼ੇਲਮੋਰ)

ਡਾ. ਸਲੈਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 2014 ਵਿੱਚ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 7,000 ਕਲਾਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਾਰਾਂਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ: "ਬ੍ਰੈਕ-21/ਜੁਕਨ-2 ਵਿਖੇ ਖੁਦਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਹਨ।"

ਰੀਓ ਟਿੰਟੋ ਦੁਆਰਾ ਫੰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਗੁਫਾਵਾਂ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦੀ ਹੈ

Rio Tinto seemed to be aware of the unique value of the site the year after they received the archaeological report and in 2015, the mining company funded a documentary called Ngurra Minarli, which means In Our Country.

7,000 artefacts were discovered during the excavation of the Juukan-2 site. (Supplied)

The documentary featured PKKP traditional owners expressing concern about protecting the remaining cultural sites in the area, including the Juukan rock caves.

Traditional owner Harold Ashburton said he had recently taken his two sons to the area.

"I showed them Brockman, where my grandfather was born, first time they'd been out in a grandfather's country," he said in the documentary.

"They turned and said, 'It's f*ed because of mining. What [have] they done to the country?'"**

In an interview with RN Breakfast, Chris Salisbury, chief executive of Rio Tinto iron ore described the destruction of the caves as a "misunderstanding".

He said the company was sorry for the "distress and anguish" of the PKKP people and took "full accountability".

"Something's gone terribly wrong here and we've committed to a comprehensive review of all of our heritage process and moreover committed to advocating for legislative change to prevent this sort of thing happening, should it be necessary," Mr Salisbury said.

"We can't move back, we can't keep looking backwards, we want to repair our relationship with traditional owners."

Rock shelters were already doomed

Rio Tinto's Brockman 4 mine was expanding and operating less than one kilometre away from the Juukan rock cave sites when Dr Slack's team conducted its 2014 excavation of the site.

The dig excavated down 1.8 metres to bedrock across a 15-square-metre section in the centre of Juukan 2.

It revealed compelling new evidence for the rarity and importance of both Juukan 1 and Juukan 2.

The Juukan caves were excavated in 2014 and determined to be of the "highest archaeological significance".
(Supplied)

However, because the dig was described by Dr Slack as "extensive salvage excavations" it appeared that by 2014, both caves were already doomed.

Only months before the dig started, Rio Tinto [secured a Section 18 consent](#) under the WA Aboriginal Heritage Act in December 2013.

The permit meant the company could not be prosecuted for "excavating, destroying, damaging, concealing or in any way altering any Aboriginal site".

This consent was issued by the WA Registrar of Aboriginal Sites despite an earlier report in December 2008 by Dr Slack, pointing to "high archaeological significance" of at least three sites in the region, which included the two Juukan caves.

ਗੁਫਾਵਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮੁਲਾਂਕਣ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਖੋਜ ਅਤੇ WA ਵਿਰਾਸਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸੁਚੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, 2004 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਫਾਵਾਂ ਤੋਂ "ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ "ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮੱਗਰੀ" ਸੀ।

ਰੀਓ ਟਿੰਟੋ ਨੂੰ ਆਦਿਵਾਸੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਕਨ ਗੋਰਜ 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਧਮਾਕੇ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। (ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ: ਪੁਤੁ ਕੁੰਤੀ ਕੁਰਮਾ ਅਤੇ ਪਿਨੀਕੁਰਾ ਆਦਿਵਾਸੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ)

ਆਪਣੀ 2008 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਈ, ਡਾ. ਸਲੈਕ ਨੇ 12 ਚੱਟਾਨਾਂ ਦੇ ਆਸਰਾ-ਘਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਖੁਦਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਾਊਂਟ ਬ੍ਰੈਕਮੈਨ ਅਤੇ ਬੁਲਗੀਡਾ ਕ੍ਰੀਕ, ਡਕ ਕ੍ਰੀਕ ਅਤੇ ਬੀਸਲੀ ਨਦੀ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਵਾਟਰਸ਼ੈੱਡਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ 20 ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਪੁਰਾਣੇ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਮੈਪਿੰਗ ਕੀਤੀ।

"ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ (30) ਨੂੰ ਘੱਟ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 30, ਨੌਂ ਨੂੰ ਦਰਮਿਆਨਾ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਨੂੰ ਉੱਚ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ," ਡਾ. ਸਲੈਕ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਡਾ. ਸਲੈਕ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੁਕਾਨ ਗੁਫਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

"BROCK-21 [Juukan 2] ਨੂੰ ਉੱਚ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ," ਉਸਨੇ ਲਿਖਿਆ।

"ਸਾਡੀਆਂ ਖੁਦਾਈਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭੰਡਾਰ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਤਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।"

"ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਹੱਡੀ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।"

ਪਰ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ BROCK-21 ਸਾਈਟ "ਖੋਜ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਉੱਚ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ" ਆਦਿਵਾਸੀ ਵਿਰਾਸਤ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਾਈਟ ਵਜੋਂ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ।"

2010 ਵਿੱਚ ਰੀਓ ਟਿੰਟੋ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਚੱਟਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬ੍ਰੇਕਮੈਨ 4 ਖਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। (ਬੈਂਬਸ ਮੈਕਹੱਗ: ਏਬੀਸੀ ਟੂਰਲ)

ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, 2013 ਤੱਕ, ਜੁਕਾਨ ਗੁਫਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਉਸੇ ਸਾਲ ਰੀਓ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲੀ ਸੀ।

2008 ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸਲੈਕ ਦਾ ਕੰਮ 2010 ਤੋਂ ਪਿਲਬਾਰਾ ਵਿੱਚ ਰੀਓ ਟਿੰਟੋ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ 15 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਖਾਣਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਖਾਣਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ।

ਬ੍ਰੇਕਮੈਨ 4 ਖਾਨ - ਜੋ ਕਿ ਜੁਊਕਨ ਗੁਫਾਵਾਂ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸੀ - ਉਹਨਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ।

ਪੋਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ 5 ਜੂਨ 2020 ਸਵੇਰੇ 7:08 ਵਜੇ, ਅੱਪਡੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ 5 ਜੂਨ 2020 ਦੁਪਹਿਰ 2:52 ਵਜੇ